

ŠTEV.
BROJ 5.

* V LJUBLJANI, MAJ 1928. *

LETO
GODINA X.

NIKO:

Praznik ujedinjenja.

*Danes se zbira v veselju družina,
združenja zopet obhaja se god.
Zbrani so starši in mladih družina,
zglaša od vsakega kraja se rod.*

*Danes obnavljamo v svojih pomenkih
mnoge spomine preteklih usod,
dni se spominjamo blagih in grenkih,
nada v bodočnost pa klije pavsod.*

*Živela v veke družina slavenska!
Jugosloven je sam sebi gospod!
Živela! vzklikata moški in ženska.
Živi! razlega iz kofa se v kot.*

*Meni pa tuga na dušo je legla:
Kje si, Gorica, oj kje, Korotan?
Vidva da skoraj bi v roke si segla
in prikoračala združno na plan!*

*Kakor nevesta in ženin med svati
slavljena bosta med nami vsekdar.
Pridita! Morda med rodnimi brati
vaju pozdravi že striček Bolgar.*

Put k savršenosti.

ednog proletnog dana pod večer uputio sam se pokrajnim putem prema sokolani, prema mestu, gde se telesno, duševno i moralno uzgajaju i usavršuju mladi, poletni i odvažni borci za po- dignuće svoga i narodnoga zdravlja i jakosti, telesne i duševne lepote te moralnosti i ustrajnosti, odvažnosti i lju- bavi za sreću i ugled svoga naroda i domovine.

Oni mlađi i valjaniji, rasudniji i ustrajniji sinovi našega naroda znaju, kuda ih vodi život kroz sokolanu. Znaju kako to ugodno deluje na telo, a blago i umirujuće na dušu, koja teži k savršenstvu — k novom, boljem i lepšem tipu čoveka. Zato veselo očekuju dan i sat kad će krenuti u sokolanu — i proći mimo zakutnih i mračnih gostiona, u uskim ulicama, te s sažaljenjem pogledati na blede, istrošene mla- diće, koji u njima — gušeći se u dimu cigareta i trujući se alkoholom — troše i gube telesno zdravlje i duševno i moralno bogastvo.

Vredni sinovi razboritih roditelja samo pogledaju u te polu- grobove mladenačkog telesnog i duševnog zdravlja i lepote. S uzdi- gnutom glavom, vedrim i ponosnim čelom i bujnim, jasnim i pleme- nitim mislima, a srcem punim ljubavi kreću u hram zdravlja, snage, lepote i plemenitosti — kreću u sokolanu. — Oni dobro znaju, da će tamo postići i doći do onoga, što je dobro i korisno za pojedinca i narod, a time za napredak i trajnu slobodu ujedinjenog naroda i domovine. — Znaju, da je istina, snaga i lepota nerazdruživo tro- zvezde, za kojim se povada Sokolstvo. Znaju, da je jakost, zdravlje i odvažnost ukras muža, a čestitost, istina i plemenitost trolist u cvet- nom vencu muževih vrlina.

Stupio sam u sokolanu, te sam bio ugodno iznenađen našavši na okupu više naraštajaca i članova u živom, ali zanimljivom razgo- voru. Pozdravio sam ih sa našim odvažnim, kratkim i mnogo sa- držujućim sokolskim i narodnim »Zdravo«! — I sada su mi jedno- glasno odzdravili i nastavili svoj razgovor. Lep je bio taj razgovor, to trezno i razborito gledište na sve stupnjeve, koje mora čovek proći, da postigne savršenost.

Pogledao sam po dvorani i opazio uzoran red i čistoću. Hodajući po sokolani i slušajući njihovo raspravljanje, razabrao sam, da je sav njihov razgovor bio samo uvod k glavnoj zadaći, u koju su se osuđivali upuštati, jer je jedan kazao: »Ta to uz dobru volju i su- stavno-ustrajan rad i umeren način života može svatko postići«: »Put je pred svakim otvoren,« — nastavio je. »Istina, put je otvoren, ali ti iz iskustva znadeš, da si više puta, naročito na

večer i nedeljom izišao iz kuće, a da nisi znao kuda zapravo hoćeš i što nameravaš,« reče drugi. — »E, više puta mi se to desilo, ali od kako sam član velike i uredne sokolske obitelji, nikada mi se nije dogodilo, da sam bez unapred određenog cilja, bilo što poduzeo.« — »Dakle vidite,« nastavi prvi. »Put je pred svakim otvoren, ali pre svega treba poželjeti cilja; a poželjevši cilj, valja odabrati podesna sredstva, pomoću kojih ćemo moći postignuti cilj, kojeg si može svaki pojedinac i narod poželjeti.«

Mi sada mislimo na savršenost čovjeka, — na novi savršeniji tip Jugoslavena i Slavena, koji možemo postići odabravši podesna sredstva — samo kroz sokolanu. Ta sredstva mi već poznamo iz tumačenja našega načelnika i prosvetara i osećamo, da ona usrećavaju naše mišljenje mirom.

Čuli smo i to braćo, da mir misli uspešno rađa, da se postigne mir duše, koji ne može više ništa pomutiti. — Cilj, sredstva, put i metodu imamo i znamo, da su samo u skladnoj izvežbanosti tela i duha osigurani zdravlje i snaga — najplemenitiji darovi prirode. Sve to mi znamo i toga se Sokolstvo ne će nikada odreći, jer bi izgubilo svoju vrednost i izneverilo bi se ideji i programu, na ostvarenju koje radi na stotine tisuća najboljih, najsvjesnijih i najnesebičnijih sinova i kćeri Slavenstva.

U nepomućenom miru duše može se već razmatrati i rasuđivati o suštini stvari. Taj mir nam dopušta i usposobljava nas, da dublje zavirimo u suštinu — i sokolske misli; da dodemo do spoznaje, u kojoj vidimo i osećamo, da telovežbi ne smemo oduzeti domoljubnu podlogu, mjer i ponosnu narodnu svest, ako želimo sačuvati u gustim redovima — one idealne i mnogobrojne tisuće odvažnih i poletnih slavenskih boraca, koji neumorno i sustavno rađe na ostvarenju sokolske misli, koja vodi — duševnoj, tjelesnoj i gospodarskoj sreći i veličini narodnoj i slavenskoj, uslova sreći, spasu i blagostanju pojedinca i sviju nas.

Ta misao je nepresahljivi izvor sreće i plemenitosti iz kojega naša duša crpi mistički balzam i tajinstvenu snagu, koja će plesti ružičasti venac za okrunjenje tajinstvene moći slavenske duše i sveožnog Slavenstva. — Takvo razmatranje suštine sokolske misli i stvari, koje se samo od sebe odrazuje iz plemenitih htenja naše duše, u kojoj je utelovljena odvažna, plemenita i sveta bit sokolske misli, — dovodi nas do savršenosti.

Sokolski razgovori.

(Dalje.)

5.

zadnjih razgovorih smo se pomenili o tem, kaj hoče Sokolstvo. Med vsemi nalogami si je izbralo najlepšo, najvišjo: da vzgaja ves narod, da dvigne njegove telesne vrline in njegov značaj.

Vprašajmo danes, kakšnih sredstev naj se poslužuje Sokolstvo pri tem delu? Kod vodi pot k našemu cilju?

(Odgovarjajo naraščajniki. Iz njihovih odgovorov izlušči jedro prednjak:)

Ozkosrčnost je največja ovira napredku in uspehu. Če so sredstva dobra, ne sme Sokolstvo opustiti niti enega. Včasih telovadec vse ono, kar si je s telovadbo pridobil, z nepravilnim življenjem pokvari; na eni strani zidamo, na drugi pa podiramo...

Iz vaših odgovorov že vidimo, kako mnogostranska je sokolska vzgoja, in kako raznolika so njena sredstva. Vsega tega ne moremo obravnati naenkrat. Stavimo si za danes bolj opredeljeno vprašanje: Kaj lahko storimo za telesno vzgojo poedincev, ki sodelujejo pri nas? Kako jih že tu pri sokolu telesno vzgajamo in kako jih sploh navajamo k »telesni kulturi«?

(Odgovarjajo zopet naraščajniki.)

Mnogo ste povedali. Razmišljajte še o stvari. Telovadba je važno vzgojno sredstvo, med onimi, ki jih skupno gojimo, najvažnejše — toda vsak izmed vas ima mnogo še važnejših dolžnosti, če se hoče res telesno vzgojiti. Prihodnjic zberemo nekaj pravil za telesno vzgojo poedincev.

6.

Ta zbirka pravil seveda ni popolna. Dodajte sami, če vam dober nasvet, knjiga in izkušnja kaj pokažejo.

1. Le oni telovadeci napredujejo, ki vadijo redno.

2. Izkoristi razen redne telovadbe vse možne izredne prilike za telesne vaje, n. pr. vrini par prostih vaj med svoje delo, če pri knjigah sediš po cele ure; pojdi vsaj na kratek sprehod, kadar moreš, na daljše izlete ob nedeljah; plavaj, smučaj se; za kratek tek še celo najdeš kmalu priliko.

3. Skrivnost telesnega razvoja tiči v primerni menjavi dela in počitka. Ne »treniraj« nikdar do popolne izčrpanosti, nočnega počitka naj ti nobena zabava ne prikrajša — naše pozne prireditve so v ostrem protislovju s sokolsko vzgojo. Izogni

se pa ravnotako pretiranemu počitku — lenoba tudi slabi.

4. Telesna čistoča je pogoj zdravja.

5. Prašnim, z dimom napolnjenim prostorom se izogni, prah vsebuje milijone bolezenskih kali.

6. Alkohol in nikotin škodujeta tudi v malih količinah.

7. Pri hrani dajaj prednost zelenjavi in zrelemu sadju, ki pospešuje razvoj telesa, pred raznimi sladkarijami, ki škodijo bodisi direktno ali pa indirektno.

8. Vežbe telovadnice so vežbe za doseg moči in spretnosti; odpornost proti bolezni, podlago za svoje zdravje pa ustvarjate zunaj: pojdite na travnik, v gozd, na hribe; tekajte, skakajte, plavajte, smučajte se — potem bo vaša vzgoja popolna.

7.

Priprava za ta razgovor je prav svojevrstna. Prednjak izbere primerno vajo, pri kateri se da telesna sposobnost meriti, n. pr. skok v višino, daljino, ponoven priteg v zgibo, tek, plezanje itd. Vsi telovadci jo izvedejo, uspeh vsakega poedinca se zabeleži. Skozi daljšo dobo, n. pr. skozi mesec dni, se ponavlja zdaj ta vaja vsako telovadno uro kot nameček k ostali telovadbi. To se da kaj hitro opraviti, n. pr. zgiba na vodoravnih lestvah (vsi hkratu!), skok z vadbo visokih poskokov na mestu pri prostih vajah — le par skrbno izvršenih maksimalnih skokov preko vrvice itd. Čez mesec dni se zopet merijo doseženi uspehi in primerjajo s prvimi.

Številke govore zdaj o fiziološkem učinku vadbe!

Bratje! Danes vidite, da smo ves zadnji mesec s posebnim namenom vadili zgibo (ozir. skok, tek...) koncem vsake telovadne ure. Hotel sem, da na sebi samem vsakdo izmed vas doživi in občuti učinek telovadbe.

Prednjak govori o doseženih rezultatih, vse konkretno, individualno; primerja dosežene napredke; poišče vzroke, zakaj je ta več napredoval, oni manj itd.

Ona veda, ki nam pojasnjuje delovanje človeškega telesa, njegovo rast, preosnove v njem, delo posameznih organov in njihovo medsebojno učinkovanje, se imenuje fiziologija. Ta veda je med drugimi izsledila sledeči zakon, veljaven skoraj za vse organe, za naše sokolsko prizadevanje posebno važen:

Če organ dela, potem raste in se krepi.

Mi smo pa ves pretekli mesec porabili konec telovadne ure za fiziološki poizkus, čigar rezultat leži danes pred vami.

IGOR VIDIC:

Vidovdanska Pesma.

eži polje, polje široko...

Dve armije su došle u susret jedna drugoj na junački megdan. Ima konjanika i pešaka, hrišćana i muslimana. Car dalekog Istoka, crni Murat, pozvao je svoje vojnike. I došli su, sakupili se iz vruće Azije, iz arapskih pustinja, iz balkanskih gora, iz persijskih bašta. Arapci i Persijanci, fanatički derviši, divlje krdžalije, mrki janičari, spahije.

I car srpski, Lazar, sakupio je verne svoje čete. Došli su vojvode i junaci sa svih strana, konjanici i pešci. Došao je kralj ponosite Bosne, vojvoda od Skadra Zećanin Balša, Oblačić Rado iz Kršnog Prizmorja, mrki Vuk Branković iz Prizrena-grada, stari Jug-Bogdan iz Propkuplja, Relja Krilatica od Novog Pazara, Pavle Orlović iz Rudnika, Srđa Zlopogleđa iz bogate Mačve, vojvoda Mitra Vojnović iz Niša i mnogo drugih junaka. Blista se oružje, kucaju srca.

Dve ljute zmije se kolju. Štit udara u štit, mačevi zveknu, barjak se vije iznad vojske. Zvuci ubojnih fanfara ugušuju krik umorenih vojnika. Boj do tamne noći.

Murate! Skupo si platio tvoju požudu za tuđom zemljom! Mrtav ležiš u tvome šatoru, ubijen kao jagnje.

Miloše! I tebi je ugasnulo sunce života. Otišao si u bele dvore Slave, velik i bez straha!

Boj se bije. I opet noć. Gavrani! Gavrani!

Majko! Zašto šetaš po polju krvavom? Barjak će ti vratiti mrtva ruka.

Carice! Što носиš po poljani svetlu plamenicu? Jao, glava je to caral... Pao je barjak i noć zaplaka nad zemljom. Devojka šeta po bojnom polju. U rukama nosi dva kondira. Teši zemlju, zemljicu sirotu.

Vidov-dan! Sedi guslar zasenčio si je oči. Noć...

*

Opet zvuče ubojne fanfare! Opet hrkaju konji, zveče sablje i mačevi! Kroz topovsku vatru jurišaju čete. Petar Mrkonjić je vođa. A uz njega i oni, koji su bili i poginuli: Miloš, Marko... svi. Barjaci se viju u buri, fanfare zvuče: Sunce! Pobjeda!

Sedi guslar zagledao se u belu zoru. Mirno i svetlo mu je lice. A osmejak na usnama sanja u budućnost... Vidov-dan!

*

Puno sveta u gradu. Vojnici, stražari. Bajoneti i sablje. Gospodar posetio je slavensku raju. Vozi se po ulicama grada, visok i bez milosrda. Usud vodi hitac — i nema ga.

Maćeha pobesni. Njezini krvnici gori su od đavola. Pune ječe, puna vešala. Gase plamen, koji bukti u noć. Uzalud!

Svet pobesni. Krv i plamen. Polja uništena, sela upaljena, gradovi porušeni. Topovi i mitraljezi. Gas, otrov! Svit u plamenu. I vrhovni zapovednik svih armija je — Smrt.

Odstupanje, plameni i glad. Divlje gore pričaju o prokletstvu. A čudo! Nije pao narod pod krstom, vodio ga Kralj.

More se smeje. A u moru ostrvo — Vido...

Guslar zaplaka: »Smrt prestani, okončaj!«

Nad morem je sunce. Solun otvara vrata. Otvoren put u domovinu.

Guslar plače — a svetlo mu je lice.

*

Na Vidov-dan završen je dom. Sa krovca se vije barjak troje braće. I narod raja...

A sedi guslar? Nije još spevao poslednju pesmu svoju, još je plač u njegovim guslama, još je suza u njegovim očima. Slobodna zemlja, slobodno more? Ne! Još sikće zmija u cveću našem. Lepa Mara izgubila je zlatnu krunu. A nije je našao pravi junak. Crni mali Moro ukrao je nju. Zašto spavaš Kraljeviću Marko? Spava i sanja o poslednjoj borbi.

Guslar sluša... Snovi zemlje, šaput voda i pesme vilinog kola poznate su njemu. U srcu jih čuva i hrani. Gleda bele vile, posestrime svoje. A najviše voli najmlađu jer je ona kćer Sunca i Slobode. Njezini vitezi su bezbrojni, savesni i hrabri.

Starac gleda njihove čete i smeška se sretno: »Sokoli moji!...«

A još topliji, još mekši postaje mu blesak u očima. Gusle zapevaju. Pred njim igraju dečica. Oči su mu jasne kao zvezde — novi rod. Gleda starac, gleda na sunčano, sinje more. Iz dubina zemlje rađa se pesma. Vidov-dan probudio je njezine najtiše snove. I koraci nevidljivih četa se bliže, zvuče u ritmu vojske. Iz dubine duše naroda jekne pesma: »Hej Trubaču!«, pesma Slave i — Osvete!

Na zapad lete jata ptica. Starac ih prati očima. Bistar i smeo je let tih stražara visina...

Domovina slavi svoju slavu. Starac-guslar sanja iz prošlih dana u novu budućnost. Pred njim šumi more, u polju igra novi rod a na zapad lete jata sivih sokola...

Vidov-dan!

DANICA SUNAJKO, (BJELOVAR):

Naša budućnost.

i, naraštajke treba već sada, da smo svjesne svoje velike zadaće u životu. Ne čeka nas samo kućanstvo, nego i javna zvanja.

Zašto da budemo nekom na teret i trošak! Radimo i radimo, jer je velika zadaća naša. Uz mimo samo zadaću žene kao majke. Kako je to ogroman posao kojim je priroda obdarila ženu.

I budimo na to ponosne i ne bojmo se ni mač podići u obranu svojih prava, jer smo dosta bile u pozadini.

Ne mojte samo jedno misliti, jedno raditi i jedno želiti, nego mnogo mislite i mnogo želite i radom će se ispuniti vaše želje.

Nekojima je jedina želja da postanu slavne glumice, ali ja mislim da je mnogo ljepše i korisnije igrati na pozornici domovine istinitu ulogu dobre Sokolice i dobre Jugoslavenke.

I u Bjelovaru su naraštajke osnovale svoje naraštajsko odeljenje, koje lepo napreduje. To dokazuje i gornji člančić, što smo ga primili od tamo, od naraštajke sestre Danice.

Vrlo nas veseli, što se je opet našla naraštajka, koja se latila pera i postala našom suradnicom.

Hvala! Molimo sestru Danicu, da se ponovno oglasi u našem listu s prikladnim dopisom.

Zdravo! Želimo, da bi njenim tragom pošle i mnoge druge.

Uredništvo.

GRİŠA:

Polhov Gradec.

*V daljnem kraju sem doma:
štiri ure peš hoda
od Ljubljane, velemesta,
vodi tja me bela cesta.*

*Sveti Lovrenc se košati
nad Pograjci v zarji zlafi,
o davnini jim kramlja,
ker vse vidi, ve in zna.*

*S kraljevkami¹ in volčini
se dobrika Katarini,
kot navada je pri nas:
»Kdo ima še rož ko jaz?«*

*Ali Sveta Katarina
ne posluša gizdalina,
za Grmado skriva nos:
»Čakaj, skoro bodeš bos.«*

¹ Soznačnica za redko rastlino Blagajev volčin (Daphne Blagayana), ki raste pri nas. Ljudstvo jo imenuje kraljevsko rožo ali kraljevko po saksonskem kralju Frideriku Avgustu, ki je prišel 14. maja l. 1838 v posete h grofu Blagaju v Polhov Gradec nabirat teh žlahtnih rož.

V solnčne višine.

azaj v planinski raj! Kdo ne pozna te večno lepe himne o planinah, polne ljubezni in hrepenenja. Kadar jo čujem, zahrepenim tja gor, kjer je »zemlja naša zakipela,« na one strme grebene, v solnčne višine. Nepozabna je vsakomur, ki jo je občutil in jo razumel. Oj, planine moje, drage ve planine, ve silne, mogočne ... večne! V srce se mi je vsesala vaša pesem. Čujem jo brez besed in zvokov, pa vendar je tako veličastna. »Nazaj v planinski raj!«

Zapustil sem planinski dom in sedel na nekoliko oddaljeno skalo. Nad mano se je bočilo nebo, polno isker in iskric. Vsi bližnji in daljni grebeni so bili zaviti v mračno kopreno, prepadi pa so bili napolnjeni s črno temo. In ko sem zrl v te grozo zbujujoče oblike pečin, ki so se blestele v medlem luninem svitu, se mi je zazdelo, da je moja duša izšla iz mene, se dvignila v višine in se spojila z zvezdnim nebom, se razširila in objela vse vrhove. Postal sem del te prirode. Vsa preteklost se mi je dozdevala kot kratke, daljnje sanje, kot trenutek. Iz mene, zvezdnega neba, razdrapanih grebenov in temnih globeli pa je dihala neskončna duša prirode.

Kot štirje bori, mladi, življenja polni, ki iščejo borbe in z veseljem pričakujejo viharjev, da se v boju še bolj ojačijo in okremene, smo stali na skalnem vrhu. Rano jutro je bilo. Doline pod nami so bile pokrite s tenko srebrno meglo. Le vrhovi gričev so kot hrepeneče roke strmele proti nebu. Gozdovi v podnožju so bili odeti v temen vijoličast plašč. Mi pa smo čakali solnca. Tam daleč na vzhodu je žarelo nebo v mnogobrojnih barvah, ki so se prelivale druga v drugo. Danilo se je.

Naposled je prišel — v zlat plašč odet — kralj dneva. Zasvetili so se skalnati vrhovi in bele megle v dolini so se pričele trgati. V tem trenutku je napolnila moje srce silna, nenadna radost. Vse to je naše, te gore, te globine, vsa ta zemlja je naša! »Sveta si zemlja« sem vzkliknil in vrisk poln vere in mladeniške navdušenosti je pretresel ozračje vrh Triglava.

Krasne ste, planine! Podnevi ali ponoči, pozimi ali poleti, v solncu se blesteče ali ko pretresa grom pečine in bliski jemljejo vid, vedno ste veličastne, vedno ste vabljive, vedno vredne ljubezni!

Povzdignite se na njihove višine, tja gor pod svobodno nebo. Pojdite z ljubeznijo v srce, da vam bodo razkrile svoje tajne in odprle globine svoje duše. Vzljubili boste te razdrapane grebene in nepre-

magljivo hrepenenje vas bo zopet in zopet vodilo k njim. In vaša telesa bodo zdrava, odporna in trdna kakor sive pečine, volja vam bo močna in nezlomljiva kakor skalni vrhovi gora. Zato v višine, Sokoli — solnea sinovi!

Naraštajke Sokolskog društva u Vukovaru.

Ova slika prikazuje ženski naraštaj sokolskoga društva u Vukovaru, koje je u posljednje vreme pokazalo zavidnoga uspeha a do sada su se u društvu najviše istakle naraštajke.

Nadati se je, da će ženski naraštaj rečenoga društva biti ozbiljan takmac na župskom natecanju Štrosmajerove sokolske župe u Osijeku.

Natecanje za barjak izvršiće se u Vinkovcima na župskom sletu u subotu 26. maja.

U sredini među naraštajkama nalazi se dugogodišnji načelnik sokolskoga društva u Vukovaru brat Andrija Šijanović, župski podnačelnik, učitelj gimnastike na drž. real. gimnaziji, jedan od naših najboljih mladih sokolskih radnika.

Na svojo roko.

očevoj Vojko je stanoval v predzadnji kočici, skoro na koncu vasi. Nekaj korakov za njo se je že razprostiral gozd. Vojkov oče je bil črevljar, ki je imel le majhen košček zemlje in to visoko v hribih.

Poleti je stari Holec delal na polju in pomagal sosedu, pozimi pa je sedel v svoji izbici in popravljaval ter krpal črevlje.

Holčevi so bili jako siromašni. Kočica je vsak dan oživela, ko je nekaj dece prisedlo k mizi in jedlo vsakdanji krompir z zeljem; samo v nedeljo je Holčevka skuhala deci kavo. Vojko je nosil vse leto barveno košuljo in platnene hlačke, a pozimi je oblekel za šolo še očetov suknjič in njegovo kučmo, ki mu je silila preko ušes in oči.

Vse poletje je pasel kozo, ki je bila edino Holčevo bogastvo.

Vojko je bil med nami jako priljubljen dečko. Povsod je moral biti on vodja, pa naj smo se igrali razbojnike ali vojake, tudi je bil vedno učitelj, ko smo se igrali šolo.

Bil je največji in najmočnejši, ali glavno, za kar smo ga občudovali, je bilo, da ni nihče spomladi prinesel tako lepe piščalke kakor Vojko, ki jo je izrezal in izobličil iz mladih vrbovih vej tako umetno ter znal nanjo grati vsakoršne pesmice, kar se nam pri največjem trudu ni posrečilo.

Pod kočico je tekel širok potok. Pomladi, ko se je v hribih jel taliti sneg in je zazelenela trava ter so vzcveteli prvi zvončki in trobentice, je pribobnela po strugi kot hudournik velika voda in se razlila po dolini. Tedaj si je Vojko zgradil vodni mlinček in ga postavil na prod v strugo. Veselo je opazoval, kako je voda gnala njegov mlinček.

Nismo pa se mogli nagledati, ko je končno Vojko izrezal majhne postavice iz lesa, jim vložil v roko žago in jih postavil k mlinčku, kakor da žagajo drva. In tokrat je Vojko v naših očeh postal pravi umetnik, in tudi ljudje, ki so gledali to delce, so se mu čudili in dejali: »Kaj še vse skriva v sebi ta fant!«

Tudi v jeseni se je Vojkov zmaj najvišje vzpenjal v zrak in pozimi je zbil sam sani, jih okoval s starimi obroči, da so brzele ko veter po bregu nizdol. Nam vsem so pri enakem delu pomagali naši starši, a Vojko si je naredil vse to sam.

V šolo Vojko ravno ni pogosto pohajal, ali hodil je rad in je mnogo čital.

Nekoč nas je vprašal gospod učitelj, katera knjiga nam je najbolj všeč. Vsi smo molčali, le Vojko je poskočil in zakričal na ves glas:

»Robinzon!« — »Zakaj?« ga je pobaral gospod učitelj. — »Zato, ker je znal vse sam narediti in ker se ni nikogar bal,« se je moško odrezal Vojko.

Takrat je Vojko sedel v zadnji klopi naše enorazrednice. Bil je med najstarejšimi in mu ni manjkalo mnogo do 14. leta. »Ko doseže te, odide v svet,« smo dejali. In rekli smo prav.

Bilo je nekega dne tik pred poukom, ko je vprašala Vojka Starčeva Manica: »Ti, Vojko, ali ti je res danes umrl očka?« Ali Vojko ni nič odgovoril, ampak samo položil svojo glavico na klop. Vsi smo utihnili in sočuvstvovali z njim, saj nam je bilo tudi hudo. Ko smo povedali to gospodu učitelju, je stopil k njemu in ga začel prav prisrčno tolažiti.

Toda kmalu Vojka ni bilo več v šolo. Zaman smo se ozirali po zadnji klopi in z žalostjo smo se spominjali nanj.

Njegova sestra Nanka, ki je sedaj pasla kozo, nam je povedala, da je Vojko odšel v mesto k stricu.

Preteklo je več let in nekega dne se je povrnil Vojko v svojo rojstno vasico; tokrat iz Amerike. Prinesel je mami in sestricam lepih daril ter nekaj denarja, ki si ga je prislužil v tujini.

Nekega poletnega večera pa nam je pripovedoval o svojem življenju v daljni Ameriki. Pot mu ni bila posuta s cvetkami in užil je v tem času dosti trpkosti in pomanjkanja. Pri stricu v mestu, kamor ga je poslala majka po očetovi smrti, ni dolgo vzdržal, zakaj smatrali so ga kot pritepenca, zato se je od tedaj začel boriti na lastno roko. Služil je pri mnogih gospodarjih in delal vsepovsodi, samo da si je prislužil za pot v Ameriko. Nikjer pa mu ni bilo tako hudo kakor v začetku v Ameriki.

»Večkrat,« je pripovedoval, »kadar nisem vedel ne kod ne kam, sem se spomnil na knjižico o Robinzonu, ki sem jo čital še v šoli. Uravnaval sem svoje življenje po njegovem zgledu, kakor tudi njegovo samoto s svojo usodo. In to mi je vedno dajalo pobude, moči in upanja.«

Na vse zadnje, ko je poizkusil že vse bridkosti izgubljenega sina v tujini, je vstopil v tvornico za krtače in ščetke. Že od mladega ga je ta obrt veselila. In pričel je. Najprvo kot navaden delavec, končno samostojno. A ljudje so kupovali z radostjo njegove solidne izdelke. Hitro je šlo in kmalu si je moral najeti že pomočnika. A danes dela v njegovi delavnici že mnogo učencev in več pomočnikov. Ako pojde tako dalje, postane še bogataš.

Naš Vojko — Američan ni ostal dolgo časa doma. Odšel je po opravkih v Prago in zopet se je odpeljal v Ameriko.

Ali na poslednjem vsesokolskem zletu v Pragi me je slučaj privedel do snidenja z Vojkom. Prišel je tokrat že kot tvorničar. Toda

bil je preprost in le na obrazu so se poznale poteze strogega, resnega življenja onkraj morja.

Vprašal me je po nekdanjem svojem učitelju, ki pa je že snival v grobu. Sklenil je, da pošlje v njegov spomin šoli lepo darilo, kar je tudi storil.

Pravil mi je: »Hočem, da pomorem ubogi deci, da ji ublažim in olajšam trdo in neizglajeno življensko cesto, po kateri bo mogla iti. Tudi jaz imam take dečke in treba jih je obvarovati raztrganih oblek, kakor sem jih nosil jaz, ko sem hodil doma v šolo. Tudi sam sem spoznal, kaj se pravi delati v tujini. Zato se blesti nad vrati moje delavnice zlati češki rek: »Osamosvoji se in delaj samostojno!«

In to bi si moral zapomniti vsak Sokolič — vsaka Sokoličica.

Ne mučite živali!

o ljudje, ki imajo posebno poželenje, da morejo mučiti živali in z veseljem opravljajo to nečloveško dejanje. Brez vesti so, brez srca, da se naslanjajo nad trpljenjem živali. Tudi med mladino dobimo take, ki brez premisleka in sočustva trgajo krila muham ali pajkom noge, pretepavajo živali, uničujejo ptičja gnezda ter zapirajo ptice pevke v kletke in podobno. Vsa taka kruta dejanja so obsojanja vredna. Pa tudi nesmiselno uničevanje rastlin, zlasti cvetic in dreves, prav tako kaže na brezsrčnost in sirovost kakor trpinčenje živali. Življenje je enako vredno, bodi to življenje človeka ali življenje živali.

Človeško življenje ogrožati z mučenjem ali s čim drugim je prepovedano; zato so zakoni, ki vsak tak prestopnik kaznujejo. Pa tudi zakoni proti mučenju živali in uničevanju rastlin obstojijo, le da mučitelje živali in brezvestne pokončevalce rastlin roka pravice redko doseže. Sicer pa tudi najstrožji zakoni ne pomagajo dosti, ker se taka dejanja vrše neopaženo in skrito. Že to pa kaže, da se brezvestneži bojijo javnosti in da čutijo, da vrše nedovoljene stvari in da imajo slabo vest. Zato je za vsakogar najboljši zakon lastna vest, ki ti sama pove, kdaj delaš prav in kdaj ne.

Vedno se moramo zavedati, da živali enako občutijo bolečine kakor človek. Pomisli kaj bi storil ti, ako bi s teboj tako kruto in neusmiljeno ravnali, kakor delajo mučitelji živali. Žival je ustvarjena zato, da živi in da človeku služi, nikdar pa ne zato da bi se človek naslajal nad njenimi mukami, da bi se s tem kratkočasil in zabaval.

Poglejmo vrabca! Nevedni ljudje ga smatrajo za lenuha, ki samo žre, ne dela pa nič; zato mislijo, da ni greh vreči za njim kamen. Razumen človek pa ve, da ima tudi vrabec svoje skrbi. Že od zgodnje

mladosti, ko zleti iz gnezda, se mora čuvati pred mnogimi neprijatelji, skrbeti mora za vsakdanjo hrano, kar mu včasih dela mnogo preglavic in skrbi. Zato zaide večkrat tja, kjer ga človek ne vidi rad, ker dela škodo. Toda koliko je ljudi, ki imajo mnogo več razuma nego vrabec, in ki dobro vedo, da se morajo preživljati z delom, pa vendar podležejo lenobi in drugim pregreham ter kradejo in goljufajo, zato da lenarijo.

Priroda je podelila tudi vrabcu razum, da se varuje in preživlja. In človek? Tudi ta dela zato, da se preživlja in da ima udobno življenje. Za vrabca je preskrba hrane dokaj izdatno delo. Kadar pa ima v gnezdu nekoliko gladnih goltančkov, ima ves dan dela čez glavo, da jih nasiti. Človek si stavi hiše, da ima kje prebivati, ptički pa si delajo gnezda. Kdo bi znal tako umetno in smiselno splesti gnezdo in ga postlati kakor delajo ptiči!

Vse to kaže, da mora tudi žival vedeti, kaj mora delati, da ji je mogoče živeti. Če bi očeta, ki ima več otrok, mučili in ga poškodovali tako, da ne bi mogel več delati in služiti, kdo bi trpel? Otroci, ker ne bi imeli vsakdanjega kruha. Enako je to pri živalih. Za te je še hujše; zakaj človek se zna braniti in izprositi pomoči, žival je pa nema in slaba.

Kdor spozna, da življenje živali ni lahko in brezskrbno, kakor se zdi na prvi pogled, ta jih ne bo nadlegoval, ampak bo imel usmiljenje z njimi. Razumni ljudje torej ne mučijo živali, pač pa jim skušajo olajšati življenje. Pticom sipljemo pozimi živež, živalim preskrbimo hrano, ako si jo same ne morejo. To dela človeku veselje, zavest ima, na dela nekaj dobrega. Kdor pa muči živali, kaže, da ni dober človek, ljudje se ga bodo izogibali kakor neusmiljenega in surovega človeka. Kdor je surov z živalmi, je neusmiljen tudi z ljudmi.

Priroda je ustvarila tudi živali, ki so ljudem škodljive in nevarne. Toda tudi teh ne smemo mučiti. Ako je potreba, da jih ugonobimo, storimo to hitro, da pri tem ne trpijo.

(Prosto po češkem.)

IVAN LJUBIČ:

Molitva.

*U jutro rano kad zora svanu
i noč se lagano gubi
i prvi sunčevi zraci granu
i dan se sa zemljom ljubi,*

*Sokolić mali od sna se prene,
ručicom protlja oči,
vruća molitva lagano krene
poslije duge prospavane noći.*

*Svemožni Bože, zašto je daleko
ta naša dobra Istra,
zašto su naša braća preko
uvjek žalosna — nikada bistra.*

*Veo tuge s lica im skini
zajedno da budu gradovi i sela,
da budu jedne majke sini,
da bude sretna otadžbina cijela. —*

Najboljši odgovor. Uredništvo češkega lista za sok. naraščaj »Sokolské Besedy« je v tretji številki razpisalo natečaj za najboljši odgovor na vprašanje: »Kaj je našemu narodu najbolj potrebno, da bo obstal?« Za najboljši odgovor, ki mora biti kratek, je uredništvo določilo nagrado v obliki knjige. Natečaj je veljal do konca marca.

V 5. številki »Sokolské besedy« poroča uredništvo, da je prejelo toliko odgovorov, »že nam z toho šla glava kolem«. Po pazljivi presoji odgovorov, je bil izbran za najboljšega sledeči, ki ga je napisala naraščajnica T. Ulbrichova iz Sokolskega društva v Střelcích pri Brnu. Glasi se:

»Ljuba ČOS! Mislim, da je našemu narodu najbolj treba zdrave, samozavestne in disciplinirane mladine. Naraščaj — nada in bodočnost naroda.«

Odgovor naraščajnice Ulbrichove je kratek, brez nepotrebnih besed, pove pa v resnici vse, kar je narodu treba, ako hoče obstojati, zakaj brez dobro vzgojene mladine narod nima bodočnosti. Zato polaga Sokolstvo toliko važnost na vzgojo svojega naraščaja.

Najmodernejši stadion na Češkem. Sokolsko društvo Prostějov na Moravškem v znani Hani, žitnici Češkoslovaške republike, otvori dne 5. julija v proslavo desetletnice obstoja republike svoj stadion, ki spada med največje in najlepše nele v češki republikli, ampak v srednji Evropi sploh. Stadion obsega ogromno kopališče z lastnim vodovodom in z odprtimi ter zaprtimi oblačilnicami, obsežne prhe, solnčne kopeli, letno telovadišče za 1000 telovadcev, tekališči po 120 m in po 300 m dolgi, letno telovadnico v dvorani 15 × 28 z oblačilnicami za članstvo in naraščaj. Stadion ima železnobetonske tribune ter galerije. Poseben prostor je odločen deci, kjer se nahaja maj-

hen basin za kopanje. V stadionu se nahajajo igrišča za tenis, hazeno in wolejball itd. V ozadju se nahaja restavracija z obširno dvorano, čitalnico in biljardom. Ves stadion je ograjen z drevjem in grmovjem.

Ustanovitelj Društva Rdeči križ. Dne 8. maja je preteklo 100 let, odkar se je rodil Henri Dunant (izgovori Anri Dinan), ustanovitelj društva Rdeči križ. Dunant je bil po rodu Francoz, doma v Švici ter se je udeležil l. 1859. bitke pri Solferinu, kjer je videl žalostno usodo ranjencev, ki jim je skušal pomagati in lajšati gorje. Napisal je knjigo: »Spomini na Solferino«, v kateri je opozarjal na nujno potrebo ustanoviti društvo, ki bi se imelo brigati za ranjene vojake. Njegov glas je našel povoljen odmev, in l. 1864. se je zavezalo 16 držav, da bodo skrbele v slučaju vojne za zdrav-nike, strežnike, bolnice, bolniške vozove in vlake, ki bodo označeni z rdečim križem. Tako je nastalo društvo s tem imenom. Pozneje se je delovanje Rdečega križa preneslo tudi v dobo miru za pomoč ubogim, ponesrečencem itd. Danes imajo vse kulturne države taka društva pod istim imenom, ki posvečajo svojo skrb ranjencem in ponesrečencem. Z ozirom na plemeniti namen, ki ga zasleduje Rdeči križ, zasluži vsestranske podpore, da mu bo mogoče v slučaju potrebe uspešno vršiti svojo človekoljubno nalogo.

Nečuden nebesni polom. Argentinski zvezdoslovci v La Plati so nedavno zazpazili novo zvezdo, ki se je pred njih očmi razklala na dvoje. Vidna je samo na južni poluti. Že njeno latinsko ime Nova Pictoris kaže nekaj neobičajnega. Pojavila se je v ozvezdju Slikarja, t. j. takšne zvezde, ki se včasih nenadoma zasveti na svodu, kjer poprej ni bilo videti nobene svetle točke, nato pa polagoma zopet ugasne. Zamotane meritve so dognale, da

je to nebeško telo 900 svetlobnih let od nas. Torej se je okrog l. 1.000 našega štetja primeril dogodek, ki so ga te dni zaznali osupli astronomi: zvezda se je namreč razcepila v dve, ki se z neznansko brzino oddaljujeta ena od druge. Kaj se je pripetilo? Domnevajo, da je v omenjeni konstelaciji več ugaslih zvezd, ki zdaj pa zdaj trčijo skup in se razžaré od udarca. Ako zadeneta velikana poševno drug na drugega, lahko nadaljujeta svojo pot vsak v svojem pravcu. Možno pa je tudi to, kakor trdi francoski učenjak Henri Poincaré, da je nova zvezda hruskaste oblike (ne pa krožne ali elipsoidne), ki je tu pa tam nestanovitna, in da se je prelomila v dve neenaki kipi. Slični primeri niso nič izrednega: skoro vsako drugo leto razkrije daljnogled kako novo zvezdo. Dovolj močni teleskopi ali daljnovidi so po svetu razširjeni jedva sto let. A kaj pomeni stoletje v razvoju nebeškega hrusta? Manj kot stotinka sekunde v človekovem življenju.

(nk)

Odkod fajansovina? Doslej se je splošno trdilo, da je polporcelan krščen tako po italijanskem mestu Faenza. Dimanche Illustré pa dokazuje, da prihaja naziv fajansovina iz provensalskega kraja, kjer so bile številne žgalnice za takšno blago.

Novosti u subotičkom naraštaju. U poslednje vreme u subotičkom naraštaju oseća se hvala Bogu dobar napredak kako u moralnom tako i u telesnom pogledu. Tom napredovanju mnogo pomažu braća članovi, jer jedni dolaze redovno na časove i vode odeljenja, a drugi pak češće drže naučna predavanja. Teme su najčešće ove: »O Sokolskoj organizaciji«, »O Sokolstvu, veri i politici«, »O Sokolskoj disciplini« i slično tome. Za vreme predavanja opaža se dosta veliko interesovanje. Dok se prvi trude da od nas stvore Sokole, koji će »biti kadri stići i uteći i na strašnom mestu postojati«, drugi nastoje da uliju u nas sokolski duh, svojim lepim predavanjima.

Dakle, zajednički se svi trude, da nam u zdravome telu bude zdrav i duh.

Na spravama se sistematičko radi, a svakog časa pre vežbe na spravama učimo lepe pokrete, t. j. odlomke iz raznih prostih vežbi. Pri vežbanju na spravama opaža se ogromna veselost, ali to se ne opaža samo pri vežbanju na spravama nego i pri ostalim delovima časa, samo je tu vrhunac veselosti.

Posle vežbi na spravama uvek sledi po koja vesela pesma uz stapanje i to ne samo jugoslavenska nego na pr. ruska »Oružjem na solnce sverkaja.« pa onda slovačka: »Košiljka lanena« i ostale. Iz

ovoga što mi učimo i ostale slovenske pesme, vidi se, da je naš cilj: Od Jugoslavstva ka Slovenstvu i od Slavenstva ka Čovečanstvu. I najzad posle pesme sledi igra. Tako svakog časa.

Pošto se svakog tromesečja održavala utakmica na spravama, tako se i 4. aprila o. g. održavala za »A« grupu. Vežba za prva dva odeljenja bila je kombinovana na prstenovima, a za ostala odeljenja na vratilu. Da bi se ova utakmica redovno izvela, sastavljen je bio sudijski odbor, a taj odbor su sačinjavali braća članovi iz prednastavkog zbora.

Vežbe su bile dosta teške: ali se ipak postigao lep uspeh, jer poslovia kaže: »Pritisnuto jače, sve na više skače!« Tako smo i mi svi morali uložiti dosta truda da bi što bolje rezultate dobili.

Prema izveštaju sudijskog odbora (Braća: D. Stepanev, D. Pilić, E. Kralj i S. Krunic) rezultati su sledeći: Na prstenovima su najviše postigli braća: T. Đorđević 9 bod., V. Dučević 8 bod. M. Pilić 8 bod. i K. Peh 8 bod.; a na vratilu su najviše tačaka dobili braća: F. Kocjančić 8-75 bod., I. Buzin 8-50 bod. i I. Stipić 8 bod.

Ovo je sve, što se za sada tiče novosti u subotičkom naraštaju.

Svoj braći šaljemo sokolski pozdrav iz bele Subotice.

Zdravo!

V. Dučević.

Izvor gosli. Ob nastupu črnogorskog golarja Vučića po naših šolah sem se pozanimal za postanek gosli. Kakor nalašč je tednik Dimanche Illustré priobčil 23. II. domnevo, da to godalo poteka iz keltskega glasbila z imenom krumh, ki je bilo svoje dni v rabi po Walesu in Škotskem kakor tudi po Armoriki (današnji francoski Bretanji). Latinski pesnik Fortunat († 69 po Kr.) ga omenja z nazivom crotta. V 13. stoletju se je instrument od sile razmnožil, tvoreč dve družini: rebek na tri strune in viola na 7 strun. V 15. stoletju je neznanec izvršil neke spremembe, tako je nastala moderna violina ali »gunga«, kakor pravi naš Caf goslim, ter alto. Ne ve se, v kateri drželi so se ta svirala rabila prvokrat, a mnogi mislijo, da so se na Francoskem. Tudi etimologi, t. j. razlagalci besed, stavijo početek romanskih izrazov na Provensalsko kot viola (»živahnica«, kar se čudno sliši), a nesporne zveze z nemškim škripalom Fiedel ne morejo pojasniti. Neki ljubljanski skladatelj me zagotavlja, da je viola iz slovenskega vijala (od navijati). Jezikoslovcem prepuščam nalogo, da preiščejo to sorodstvo.

(nk)

„Sokolšč“ izhaja vsak mesec ter stane za vse leto 18 Din

Urednik Ivan Bajželj v Ljubljani, Miklošičeva cesta št. 28./I.

Uprava v Učiteljski tiskarni v Ljubljani, Frančiškanska ul. 6.

Izdaja, zalaga in tiska Učiteljska tiskarna v Ljubljani; predstavnik Franc Štrukelj.